Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

1

TER BESLISSING

[redacted]

Aan Minister van SZW en Minister van WenP

Datum
2 september 2026

nota

Analyse amendementen en moties bij Handhaving sociale zekerheid en vervolgacties

Onze referentie
2026-[redacted]

Opgesteld door
[redacted]

Aanleiding

Op 18 en 30 juni jongstleden is het wetsvoorstel Handhaving sociale zekerheid behandeld in de Tweede Kamer, waarna het op 2 juli is aangenomen en is doorgezonden aan de Eerste Kamer. Bij de behandeling is een aantal amendementen en moties op het wetsvoorstel aangenomen. Hieronder treft u een analyse van de wijzigingen op het wetsvoorstel en de impact, mede ten behoeve van de behandeling van het wetsvoorstel in de Eerste Kamer. Voor de moties wordt een vervolgproces voorgesteld. Gelet op de aangehouden motie Ceulemans, aangaande ernstige misdragingen jegens ambtenaren, wordt geadviseerd om de brief voor het Commissiedebat Uitvoering sociale zekerheid te verzenden. In het kader van de behandeling van het wetsvoorstel in de Eerste Kamer, wordt geadviseerd om de Kamerbrief ook aan de Eerste Kamer te sturen.

Geadviseerd besluit

Gaat u akkoord met het verzenden van de Kamerbrieven aan de Tweede en de Eerste Kamer?

Kernpunten

Moties

1. Ceder en Neijenhuis – evenredigheid (36785-21)

- De Kamer verzoekt de regering om de bereidheid tot ambtshalve toetsing van risicovolle terugvorderingen en de harmonisatie van organisatieculturen tussen bestuursorganen te monitoren en hierover bij de invoeringstoets te rapporteren.
- Voorstel is om dit op te nemen in de invoeringstoets. De invoeringstoets zal medio 2028 worden uitgevoerd. Op dat moment wordt uitvoering gegeven aan deze motie.

2. Ceder – toerekenbaarheid (36785-22)

- De Kamer verzoekt de regering om in de monitoring de volgende punten mee te nemen:
  - Hoe toerekenbaarheid een rol speelt bij het opleggen van maatregelen en waarschuwingen;
  - Hoe persoonlijke omstandigheden en doenvermogen worden betrokken bij besluitvorming;

Overzicht van opmerkingen bij Beslisnota - Analyse amendementen en moties bij Handhaving sociale zekerheid en vervolgacties

Nummer: 1 Auteur: Vijlbrief, J.A. Onderwerp: Free Hand Datum: Onbepaald

- De impact van voorgaande op mensen met een verstandelijke beperking, psychische kwetsbaarheid of verminderd doenvermogen;
- Of de toepassing van 'verwijtbaarheid' leidt tot voldoende rechtsbescherming en evenredige besluitvorming.

- Voorstel is om dit mee te nemen in het onderzoek 'Naleving van uitkeringsverplichtingen'. De volgende oplevering van dit onderzoek is voorzien voor medio 2027. Op deze manier wordt de motie afgedaan.

3. Neijenhuis c.s. – denk- en doenvermogen bij redelijkerwijs duidelijk (36785-23)

- In de memorie van toelichting staat dat een grens van 20% van het inkomen kan worden gezien als een indicatie om te kijken naar de vraag of de foute verstrekking van een te hoge uitkering voor iemand redelijkerwijs duidelijk was. De motie roept op om niet (alleen) te kijken naar een bedrag, maar ook naar het denk- en doenvermogen.
- Voorstel is om dit mee te nemen in de gesprekken met de uitvoering over de invulling van de beleidsregels. Verwachting is dat de motie hiermee afdoende uitgevoerd wordt.

4. Patijn – recht op persoonlijk contact (36785-24)

- De Kamer verzoekt de regering een onderzoek te doen naar hoe en hoe snel een recht op persoonlijk contact kan worden vormgegeven.
- In de kabinetsreactie[1] op een motie van vergelijkbare strekking[2] is aangegeven dat het kabinet de gedachte achter de motie onderschrijft en investeert in het tot stand brengen van persoonlijk contact waar nodig.
- In het kader van de wet Handhaving sociale zekerheid is de verwachting dat het afwegingskader zorgt voor meer persoonlijk contact tussen uitvoerders en gemeenten en mensen met een uitkering.
- Voorstel is om dit punt mee te nemen in de evaluaties die in het kader van de wet gedaan worden, waarbij ervaringen opgehaald zullen worden bij de cliëntenraden van UWV en SVB.

5. Flach c.s. – woonlandbeginsel bij kinderbijslag (36785-26)

- De Kamer verzoekt de regering om manieren te zoeken om de export van kindregelingen te verminderen en verzoekt om het woonlandbeginsel in Europees verband uit te dragen als oplossingsrichting voor export van kinderbijslag.
- Nederland heeft zich eerder ingezet voor het woonlandbeginsel (zoals ook verzocht door de motie), maar hier is geen draagvlak voor. Bovendien is het sindsdien door het Hof van Justitie van de EU beoordeeld als een belemmering van het vrij verkeer van werknemers. Daarom zetten we in op alternatieven die ook zouden kunnen leiden tot een vermindering van de export van gezinsbijslagen. U (MSZW) heeft dit eind juni aan de Kamer gemeld.
- Voorgesteld wordt om op deze manier de motie af te doen.

6. Ceulemans – ernstige misdragingen jegens ambtenaren (36785-27)

- De Kamer verzoekt de regering om een juridisch kader rond ernstige misdragingen jegens ambtenaren te ontwikkelen, waarbinnen zowel bestuursrechtelijke als strafrechtelijke gevolgtrekking mogelijk is.

[1] Kamerstukken II 2024/25, 35867, nr. 32
[2] Kamerstukken II, 2024/25, 35867, nr. 18

- Deze motie is aangehouden, onder toezegging van MWP dat hier na de zomer een brief over volgt.
- Voorstel is om de verschillen tussen het strafrechtelijk en bestuursrechtelijk kader uit te werken in een brief, en aan te geven waarom het niet mogelijk is om deze samen te laten lopen. Zie daarvoor bijgevoegde Kamerbrief.

7. Edgar Mulder – zware sanctie bij fraude (36785-28)
- De Kamer verzoekt de regering om te garanderen dat bij een geval van (opzettelijke) fraude altijd een zware sanctie volgt.
- Conform het Boetebesluit wordt bij een overtreding die kwalificeert als 'een strafverzwarende omstandigheid' (waaronder misbruik) een hogere boete opgelegd. Bij overtredingen met een benadelingsbedrag hoger dan € 50.000 kan het dossier bovendien overgedragen worden aan het OM voor strafrechtelijke vervolging. De motie wordt daarmee uitgevoerd.
- Voorstel is om de Kamer hierover bij de eerstvolgende gelegenheid te informeren. Zie bijgevoegde Kamerbrief.

8. Edgar Mulder – landelijke handhavingsrichtlijn voor gemeenten (36785-29)
- De Kamer verzoekt de regering om voor gemeenten landelijke handhavingsrichtlijnen op te stellen.
- Voor gemeenten is een handreiking opgesteld en er is een modelverordening beschikbaar gesteld. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de motie.
- Voorstel is om de Kamer hierover bij de eerstvolgende gelegenheid te informeren. Zie bijgevoegde Kamerbrief.

9. Schenk – monitoring onverklaarbare verschillen (36785-31)
- De Kamer verzoekt de regering om onverklaarbare verschillen tussen bestuursorganen te monitoren, hierover te rapporteren en indien nodig maatregelen te treffen.
- Door middel van korte lijnen en doorlopende gesprekken met UWV, de SVB en VNG wordt in de gaten gehouden of sprake is van onverklaarbare verschillen, zodat hiernaar kan worden gekeken waar nodig.
- Voorstel is om bij urgente punten hierover te rapporteren in de Stand van de uitvoering sociale zekerheid, en dit voor het overige mee te nemen in de invoeringstoets. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de motie.

10. Patijn – discriminatietoets (36785-37)
- De Kamer verzoekt de regering om de toets op discriminatie publieke dienstverlening toe te passen en de resultaten van deze toets mee te nemen in de invoeringstoets, en verzoekt de regering om te toetsen op discriminatie in toekomstige beleidsprocessen rond handhaving.
- Voorstel is om met de uitvoering en gemeenten in gesprek te gaan op welke wijze het beleid na invoering van het wetsvoorstel getoetst kan worden op mogelijke discriminatoire elementen, zodat de rapportage hierover meegenomen kan worden in de invoeringstoets.

Datum
2 september 2026

Onze referentie
2026-[redacted]

Amendementen

1. Heutink – Monitoring na twee jaar (36785-11)

- Dit amendement regelt dat de Kamer iedere twee jaar geïnformeerd moet worden over de verschillen in het gebruik van waarschuwingen, maatregelen, boetes en terugvorderingen tussen bestuursorganen.
- De toepassing van boetes en terugvorderingen wordt momenteel breed bijgehouden.
- De toepassing van maatregelen en waarschuwingen wordt bij UWV en de SVB wel bijgehouden, maar bij gemeenten nog niet. Over de verslaglegging van deze laatste wordt door CBS onderzoek gedaan.
- Voorstel is om de verslaglegging bij gelegenheid van de Stand van de uitvoering sociale zekerheid te doen.

2. Van Ark – Discretionaire bevoegdheid afziensbepaling (36785-16)

- Dit amendement maakt van de bepaling over het afzien van een waarschuwing of bestuurlijke boete bij een zelfmelder of om andere redenen een discretionaire bevoegdheid.
- Gelet op de open normen in de bepaling, was het bestuursorgaan al gehouden om een inschatting van de toepassing hiervan te maken. Er ontstaat meer ruimte om toch een sanctie op te leggen in situaties waarin iemand zichzelf meldt of de sanctie niet zal bijdragen aan de met het besluit te dienen doelen.
- Bijvoorbeeld als iemand zichzelf pas na lange tijd meldt en het bestuursorgaan van mening is dat een sanctie op zijn plaats is.
- De verwachting is dat deze wijziging weinig impact heeft.

3. Ceulemans – Terugkijktermijn van 20 jaar (36785-19)

- Dit amendement zorgt ervoor dat het bestuursorgaan bij een gedraging die kwalificeert als een strafverzwarende omstandigheid de mogelijkheid heeft om voor een periode van 20 jaar terug te kijken en daar gevolgen aan te verbinden voor de herziening en terugvordering.
- Bestuursorganen zullen, na constatering van een strafverzwarende omstandigheid, onderzoek doen om te bezien hoe lang de gedraging al voortduurt. De terugkijktermijn limiteert de mate waarin er een gevolg kan worden gegeven hieraan. Het amendement maakt dit gedurende een langere periode mogelijk (in het originele voorstel was de terugkijktermijn bij een strafverzwarende omstandigheid 10 jaar).
- De verwachting is dat deze wijziging weinig impact heeft.

4. Neijenhuis – Vergisrecht (36785-20)

- Dit amendement verplaatst het vergisrecht naar de dringende redenen bepaling, en maakt hier een discretionaire bevoegdheid van.
- Door het verplaatsen van het vergisrecht wordt deze toets verplaatst naar de hardheidsclausule aan de achterkant van het proces in plaats van dit mee te nemen aan de voorkant van het proces. Op de hardheidsclausule zal iemand zich in beginsel moeten beroepen, en zal dan ook feiten en omstandigheden moeten aandragen die toepassing van de uitzonderingsgrond rechtvaardigen.
- Belangrijkste verschillen ten opzichte van de originele plaatsing zijn dat de betrokkene hier het initiatief neemt en de rechter indringender toetst op dringende redenen. Dat sluit aan bij de reden van het verplaatsen. Een tweede verschil is het toepassingsbereik, bijvoorbeeld ook bij gedragingen als het veroorzaken van de werkloosheid en nalaten om algemeen geaccepteerde

arbeid te aanvaarden. Toepassing lijkt daar evenwel minder voor de hand te liggen, omdat hier minder snel sprake zal zijn van een vergissing.

- De impact van deze wijziging is moeilijk te voorspellen. Dit punt zal daarom nauwlettend in de gaten gehouden worden.

5. Ceder – Voorhang Boetebesluit (36785-34)

- Het Boetebesluit moet bij wijziging voorgehangen worden bij de TK en de EK teneinde hierop parlementaire controle uit te kunnen oefenen.
- Indiener heeft in de toelichting een zinsnede opgenomen dat het kabinet ervoor kan kiezen om dit – gelet op de inwerkingtredingsdatum van de wet – niet bij de wijziging van het Boetebesluit in verband met de onderhavige wetswijziging te doen. In de toelichting bij het Boetebesluit heeft het kabinet aangegeven dat het voor deze wijziging nodig is om van deze uitzondering gebruik te maken. De voorhangbepaling zal daarom later in werking treden dan de rest van het wetsvoorstel.
- Deze wijziging heeft geen impact voor het voorstel op dit moment.